

ANTONI TRAVERIA

La sorprenent cruïlla xilena

El resultat de l'elecció presidencial del passat 12 de desembre a Xile va ajornar la decisió final pel proper diumenge. Per primera vegada des de 1990, el candidat unitari dels partits de la Concertació haurà d'afrontar una segona votació dels electors per sortir escollit. Tant Patricio Aylwin com Eduardo Frei, ambdós de la Democràcia Cristiana, van aconseguir guanyar de llarg i en primera volta els candidats d'oposició de l'entorn de Pinochet. En aquesta ocasió però, 26 anys després del cop d'estat contra Salvador Allende, un altre socialista tenia l'oportunitat històrica d'ocupar de nou la presidència.

L'escenari ha canviat, i de quina manera. Si no es produeix una mobilització significativa dels demòcrates en aquests darrers dies es podria donar la paradoxa de veure com amb Pinochet retingut a Londres des de fa mes de 14 mesos, un reciclat seguidor seu guanyarà l'elecció. Quines són les raons que explicarien l'èxit de la dreta extrema xilena? Un primer fet és la recessió econòmica que colpeja el país després de dotze anys de creixement ininterromput. Per primer cop augmenta la desocupació i la situació de pobresa afecta una part important de la classe mitjana. Les dones, el principal actiu electoral de Joaquín Lavín en la primera volta, se senten desateses en la seva lluita quotidiana amb les finances familiars.

En aquest context, el discurs demagog neoliberal populista ha aconseguit fer forat en sectors desencantats de la societat. Però el mèrit principal de Joaquín Lavín ha estat unir tota la dreta, els poders fàctics empresarials i el conjunt de les forces armades a l'entorn de la seva candidatura. Una realitat que no s'havia donat abans a Xile i que ha permès que Lavín disposi d'un finançament espectacular de la seva campanya publicitària. Fins i tot ha sumat suports de tradicionals electors de la Democràcia Cristiana que han traït els acords i consignes del seu partit, per votar finalment un candidat supernumerari de

l'Opus Dei, abans de fer-ho per un socialista agnòstic.

I la por. Sí, encara molts xilens tenen vius fantasmes del passat recent en una peculiar transició política sense justícia ni veritat, en què tota la legislació vigent i la Constitució són herència decretada pel règim militar. La por al conflicte, l'absència de debat ciutadà són mancances d'un procés en què els polítics dels partits democràtics no han pogut o no han sabut provocar la complicitat de la majoria. Aquesta és la sorprenent cruïlla xilena i el més curiós és que sigui Ricardo Lagos qui ara pagui amb la derrota les renúncies i els errors d'una transició tancada en fals.

Tot i que encara té possibilitats de guanyar, en cas que així sigui, Lagos no tindrà la força suficient per liderar la necessària catarsi que sempre ha proposat. A més, sempre li recordaran que ha estat escollit president gràcies a una part dels electors que en primera volta van votar per la comunista Gladys Marín.

En qualsevol cas, sembla del tot evident que més aviat que tard els xilens hauran de revisar a fons el que ha succeït en aquests deu darrers anys de democràcia tutelada. Xile apareix novament dividit, però aquesta vegada en dos grans blocs i no en terços, com en les eleccions del 1970. Crida molt l'atenció que Joaquín Lavín hagi pogut obtenir més del 47 per cent dels sufragis de la primera vol-

ta. Ha estat el millor resultat de tot el segle XX per a la dreta més reaccionària, superant en quatre punts el sostre històric obtingut per Augusto Pinochet en el plebiscit del 1988.

Ha estat el mateix Ricardo Lagos qui ha admès l'existència d'un vot de càstig, d'insatisfacció. La ironia és pensar que mentre que l'ex-dictador continua retingut a Londres, els seus hereus són a punt d'arribar a la presidència gràcies en part, a totes les trampes teixides que va deixar lligades el règim militar. Quina ironia!

Periodista. Professor de la URL

“El discurs demagog neoliberal populista ha aconseguit fer forat en sectors desencantats de la societat. Però el mèrit principal de Joaquín Lavín ha estat unir la dreta, els poders fàctics empresarials i les forces armades a l'entorn de la seva candidatura.”